

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av tobakslagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av tobakslagen (RP 141/2021 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet och ekonomiutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- ekonomiutskottet EkUU 48/2021 rd
- grundlagsutskottet GrUU 7/2022 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört (distanskontakt)

- jurist Laura Terho, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Reetta Honkanen, social- och hälsovårdsministeriet
- överinspektör för miljö- och hälsoskyddet Tomi Kekki, Regionförvaltningsverket i Södra Finland
- gruppchef Kari Kunnas, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira)
- specialsakkunnig Hanna Ollila, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- biträdande verksamhetsledare Sirpa Pajunen, Allergi-, Hud- och Astmaförbundet rf
- specialsakkunnig Satu Mustonen, Andningsförbundet rf
- direktör Ilkka Nieminen, Finlands Dagligvaruhandel rf
- generalsekreterare Matti Rautalahti, Finska Läkarföreningen Duodecim
- verksamhetsledare Mervi Hara, ASH Finland rf
- överläkare, docent Eeva Ollila, Cancerorganisationerna
- ombudsman Lauri Mäkinen, Tupakkateollisuusliitto ry.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet
- Finlands Kommunförbund
- Tammerfors stad
- Turism- och Restaurangförbundet rf
- Philip Morris Finland Oy

Betänkande ShUB 2/2022 rd

- Finlands Tandläkarförbund rf
- Finlands Läkarförbund
- Finlands Hälsovårdarförbund FHVF rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att tobakslagen ändras. Propositionen genomför regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering till den del det anges att beroenden ska minskas och det målmedvetna arbetet för att minska tobaksrökningen ska fortsätta.

Enligt förslaget får detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter, elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare inte i fråga om sina märkningar eller annan utformning skilja sig från detaljhandelsförpackningarna för andra motsvarande produkter. Vidare föreslås bestämmelser om de krav som gäller utformningen av cigaretter och påfyllningsbehållare samt nikotinvätskors utseende. Genom ändringarna görs de produkter som avses i tobakslagen och deras detaljhandelsförpackningar mindre attraktiva. Förpackningarna kan inte längre används som verktyg för marknadsföring. Förslaget syftar framför allt till att unga inte ska börja använda de produkter som avses i tobakslagen.

Produkter som är avsedda att ge tobaksprodukter en karakteristisk doft eller smak förbjuds. Framläggande av rökstillbehör som är avsedda för upphettning av tobaksprodukter förbjuds. Enligt förslaget ändras bestämmelserna om införsel för att mer enhetligt gälla de olika produkter som avses i tobakslagen.

Det föreslås att tobaksrökning ska vara förbjuden på utomhuslekplatser och allmänna badstränder. Genom de föreslagna ändringarna skyddas befolkningen, särskilt små barn, från de negativa effekterna av passiv rökning. De utvidgade rökförbuden bidrar också till att förhindra nedskräpning som följer av rökning och de miljöolägenheter som detta orsakar.

Förslaget innebär att tillverkare och importörer av sådana produkter som avses i tobakslagen ska betala Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården en årlig övervakningsavgift som baserar sig på produkternas försäljningsvolym. Intäkterna från övervakningsavgifterna effektiviserar särskilt produkttillsynen.

Genom förslaget uppdateras bestämmelserna om registret över detaljhandelstillstånd och anmälningar om partihandel med avseende på Europeiska unionens allmänna dataskyddsförordning och bestämmelserna om ändringssökande med avseende på lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

I propositionen ingår dessutom vissa tekniska preciseringar som bland annat effektiviserar tillsynen över att tobakslagen följs.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2022. Bestämmelserna om förenhetligande av produkter och deras detaljhandelsförpackningar föreslås dock träda i kraft först den 1 januari 2023. Dessutom ingår det flera övergångsbestämmelser i den föreslagna lagen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Propositionens syften

Regeringen föreslår ändringar i tobakslagen. Syftet med lagen är att användningen av tobaksprodukter och andra nikotinhaltiga produkter som innehåller för människor giftiga ämnen och orsakar beroende ska upphöra.

I propositionen föreslås flera ändringar i tobakslagen, och de syftar till att minska tobaksprodukternas attraktionskraft och skydda befolkningen, särskilt små barn, från olägenheter med passiv rökning. Som stöd för beredningen har använts de förslag som den av social- och hälsovårdsministeriet 2017 tillsatta arbetsgruppen för utveckling av tobaks- och nikotinpolitiken lade fram (Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 21/2018).

Rökning är en viktig orsak till förtida dödlighet i Finland och globalt. Rökning ökar dessutom risken för ohälsa, förvärrar redan konstaterade sjukdomar, ökar avsevärt kostnaderna för social- och hälsovården och orsakar hälsoskillnader. Social- och hälsovårdsutskottet understöder regeringens proposition med tanke på folkhälsan och konstaterar att propositionen främjar tobakslagens syfte på ett konsekvent sätt. Utskottet anser dock att de föreslagna ändringarna är otillräckliga för att få bort tobak och nikotinprodukter fram till 2030, vilket arbetsgruppen för utveckling av tobaks- och nikotinpolitiken har satt som mål.

Enhetligt utseende på förpackningar

I 32, 35, 35 a, 36, 36 a och 36 b § i lagförslaget föreskrivs det om utformningen av detaljhandelsförpackningar och produkter när det gäller tobaksprodukter, cigaretter, elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare och nikotinvätskor. Det centrala innehållet i regleringen är att förpackningarna och produkterna i fråga om sina märkningar eller annan utformning inte ska få skilja sig från utformningen av andra motsvarande produkter.

Utskottet understöder de föreslagna ändringarna, som förhindrar att utformningen, formen eller materialet används som ett redskap för marknadsföring av de produkter som avses i tobakslagen. Ändringarna syftar till att göra de berörda produkterna mindre attraktiva och förhindra att deras utformning används som redskap för marknadsföring. Social- och hälsovårdsutskottet instämmer också i ekonomiutskottets åsikt (s. 2) att propositionen stärker skyddet för konsumentens rättigheter, då det kan bli svårare att främja försäljning som missbrukar ett annat varumärkes potentiella kvalitet eller renommé.

Enligt social- och hälsovårdsutskottets uppfattning skapar de föreslagna ändringarna också klarhet i den nuvarande situationen, där tillsynsmyndigheten från fall till fall bedömer huruvida marknadsföringsförbudet överträtts och där säljfrämjande åtgärder inte helt har kunnat förhindras. Således anser utskottet att ändringarna kommer att underlätta tillsynen över tobakslagen och rikta de begränsade myndighetsresurserna på ett ändamålsenligt sätt.

I propositionen föreslås det inte någon ändring av tobakslagens 72 § om en varukatalog och förteckning över tobaksprodukter. Eftersom bestämmelsen inte innehåller någon möjlighet att avvi-

Betänkande ShUB 2/2022 rd

ka från skyldigheten att ha enhetliga förpackningar, finns det inte heller någon möjlighet att inkludera varumärken för tobaksprodukter i varukatalogen. Grundlagsutskottet konstaterar (GrUU 7/2022 rd, stycke 16) att förslaget om att förenhetliga detaljhandelsförpackningarna delvis ominnetgör möjligheten för en kund att bekanta sig med varumärkena på ett detaljhandelsställe för tobaksvaror, vilket grundlagsutskottet har betraktat som en fråga med relevans för lagstiftningsordningen (GrUU 21/2010 rd, s. 3/II). Formulerat på detta sätt strider förslaget om att utsträcka förenhetligandet av detaljhandelsförpackningarna för tobaksprodukter också till den varukatalog som avses i 72 § i tobakslagen enligt grundlagsutskottet mot yttrandefriheten enligt 12 § i grundlagen. Regleringen måste enligt grundlagsutskottet ändras, och en sådan ändring är ett villkor för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår med anledning av grundlagsutskottets utlåtande att 72 § i tobakslagen ändras så att ett varumärke för en produkt får återges i en varukatalog.

Allmänna rökförbud

I propositionen föreslås det att 74 § om allmänna rökförbud får nya 4—6 punkter med stöd av vilka rökning förbjuds på utomhuslekplatser, sådana utomhusområden vid inrättningar för vård med stöd av barnskyddslagen eller mentalvårdslagen som är avsedda för personer som inte fyllt 18 år och allmänna badstränder.

Social- och hälsovårdsutskottet understöder de föreslagna ändringarna. Även om den gällande lagen ganska väl täcker in sådana lokaler där särskilt minderåriga vistas anser utskottet att det är viktigt att lagen kompletteras med ett förbud mot rökning i dessa områden, där särskilt minderåriga vistas. Propositionen främjar således enligt utskottet målet att skydda barn och unga mot tobaksrök.

Grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande (stycke 9) att rökförbudet för allmänna badstränder gäller året om och därmed också vid tidpunkter då ingen i normala fall vistas på stränderna. Enligt grundlagsutskottets syn har det inte lagts fram någon godtagbar grund för förbudet och regleringen bör ändras till denna del.

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att rökförbudet för allmänna badstränder ska begränsas tidsmässigt med anledning av grundlagsutskottets utlåtande. Enligt uppgift pågår badsäsongen vid allmänna badstränder huvudsakligen mellan den 15 juni och 31 augusti. Redan i maj eller ännu i september kan dagarna dock vara så varma att det är allmänt att folk vistas på badstränderna. Därför anser utskottet det motiverat att rökförbudet gäller årligen från ingången av maj till utgången av september, varvid förbudet omfattar de månader då stränderna vanligen används.

Behov av fortsatt beredning

Utskottet fäster uppmärksamhet vid att vissa av de åtgärder som arbetsgruppen för utveckling av tobaks- och nikotinpolitiken föreslagit inte ingår i propositionen. Det gäller exempelvis höjd åldersgräns för köp av tobaksprodukter och förbud mot balkongrökning.

Betänkande ShUB 2/2022 rd

Vid utskottets sakkunnigutfrågningar föreslogs det i flera yttranden att åldersgränsen för köp och innehav av tobaksprodukter ska höjas från nuvarande 18 till 20 år. Enligt inkommen utredning skulle en högre åldersgräns förebygga försök och regelbunden användning hos unga och på längre sikt sannolikt minska de socioekonomiska hälsoskillnaderna inom befolkningen. I flera yttranden ansågs det också att tobakslagen bör göra det lättare att ingripa i balkongrökning exempelvis genom att bostadssammanslutningar får möjlighet att genom majoritetsbeslut av bolagsstämman förbjuda rökning på balkonger som de boende har i sin besittning. Enligt erhållen utredning bereds en ändring av lagen om bostadsaktiebolag som bäst vid justitieministeriet. Den kommande ändringen av lagen om bostadsaktiebolag gäller dock endast bostadsaktiebolag, medan andra bostadssammanslutningar faller utanför den.

Enligt utredning från social- och hälsovårdsministeriet bedömde man under beredningen av propositionen att det inte är ändamålsenligt att i den aktuella propositionen höja åldersgränserna på det sätt som arbetsgruppen föreslår. Frågan kräver enligt ministeriet fortsatta utredningar. Ministeriet tillsatte en ny arbetsgrupp den 7 februari 2022, och den har bland annat till uppgift att utreda möjligheterna att höja åldersgränsen från 18 år för köp av tobaksprodukter, nikotinvätskor och tobakssurrogat som innehåller nikotin och att lägga fram förslag i anslutning till detta. Arbetsgruppen ska också utreda nuläget i fråga om rökfria bostadssammanslutningar och tillhörande reglering samt att lägga fram förslag till lagändringar och andra förbättringsåtgärder för att göra bostadssammanslutningar rökfria.

Utskottet anser att det behövs ytterligare åtgärder för att uppnå syftet med tobakslagen och för att skydda befolkningen mot de sanitära olägenheterna av tobak och anser att den tillsatta arbetsgruppens uppgift är viktig. Utskottet påskyndar arbetsgruppens utredning och genomförandet av uppdraget för att höja åldersgränsen och främja rökfria bostadssammanslutningar. Utskottet anser att det med tanke på folkhälsan är nödvändigt att målmedvetet och konsekvent vidta fortsatta åtgärder för att nå målet att stoppa användningen av tobaks- och nikotinprodukter fram till 2030. Utskottet anser att det är viktigt att alla tillförsäkras rätten till en rökfri livsmiljö.

Social- och hälsovårdsutskottet betonar att det utöver lagstiftningsändringar behövs andra åtgärder. Stöd för tobaksavvänjning ska finnas tillgängligt på ett heltäckande och jämlikt sätt både regionalt och för olika befolkningsgrupper. Avvänjning från tobak är en viktig del av förebyggandet av de stora folksjukdomarna och vård av hög kvalitet. Enligt erhållen utredning visar internationell forskning att tobaksavvänjning är mycket kostnadseffektivt både med och utan medicinska preparat. På kort sikt kräver utvecklingen av tobaksavvänjningen resurser, men genom dem åstadkoms kostnadsbesparingar på längre sikt genom minskad sjukfrekvens och mindre vårdbehov på befolkningsnivå.

DETALJMOTIVERING

32 §. Obligatorisk och tillåten märkning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter. Enligt inkommen utredning är det motiverat att bemyndigandet att utfärda förordning i 5 mom. 5 punkten föreskriver om en motsvarande möjlighet till smärre undantag som i de föreslagna 35 § 2 mom. och 35 a § 3 mom. Utskottet föreslår att bestämmelsen ändras genom att en möjlighet att avvika från bemyndigandet läggs till i den form som utskottet föreslår i 35 §, enligt

Betänkande ShUB 2/2022 rd

vilken undantag får göras endast om det rör sig om mindre undantag som inte främjar försäljning av produkten.

35§. Utformningen i övrigt av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter. I 2 mom. ingår ett bemyndigande att genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet utfärda närmare bestämmelser om kraven på enhetlig utformning av detaljhandelsförpackningar. Bestämmelsen innehåller också en möjlighet att genom förordning föreskriva om undantag från dessa krav.

Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att bemyndigandet att utfärda förordning om undantag preciseras så att det i fråga om detaljhandelsförpackningens utformning och andra egenskaper får föreskrivas om undantag från kravet på enhetlighet enligt 1 mom., om det rör sig om mindre undantag som inte främjar försäljning av produkten. Utskottet menar att bestämmelsen formulerad så på lagnivå tydligare begränsar möjligheterna att utfärda undantag genom förordning till smärre undantag av teknisk karaktär.

35 a §. Utformningen av cigaretter. Utskottet föreslår samma ändring i bemyndigandet att utfärda förordning som i 35 §.

36 §. Obligatorisk och tillåten märkning av detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Enligt inkommen utredning är det motiverat att i bemyndigandet att utfärda förordning i 6 mom. 3 punkten föreskriva om en motsvarande möjlighet till smärre undantag som i de föreslagna 35 § 2 mom. och 35 a § 3 mom. Utskottet föreslår att bestämmelsen ändras genom att en möjlighet att avvika från bemyndigandet läggs till i den form som utskottet föreslår i 35 §, enligt vilken undantag får göras endast om det rör sig om mindre undantag som inte främjar försäljning av produkten.

36 a §. Utformningen i övrigt av detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare. Enligt inkommen utredning är det motiverat att i bemyndigandet att utfärda förordning i 2 mom. föreskriva om en motsvarande möjlighet till smärre undantag som i de föreslagna 35 § 2 mom. och 35 a § 3 mom. Utskottet föreslår att bestämmelsen ändras genom att en möjlighet att avvika från bemyndigandet läggs till i den form som utskottet föreslår i 35 §, enligt vilken undantag får göras endast om det rör sig om mindre undantag som inte främjar försäljning av produkten.

36 b §. Utformningen av påfyllningsbehållare och nikotinvätskans utseende. Enligt inkommen utredning som utskottet fått är det motiverat att i bemyndigandet att utfärda förordning i 4 mom. föreskriva om en motsvarande möjlighet till smärre undantag som i de föreslagna 35 § 2 mom. och 35 a § 3 mom. Utskottet föreslår att bestämmelsen ändras genom att en möjlighet att avvika från bemyndigandet läggs till i den form som utskottet föreslår i 35 §, enligt vilken undantag får göras endast om det är ringa och inte främjar försäljning av produkten.

72§. Varukatalog och förteckning. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att 72 § ändras utifrån grundlagsutskottets utlåtande så att ett varumärke för en produkt får finnas i en varukatalog.

Betänkande ShUB 2/2022 rd

74§. Allmänna rökförbud. Utskottet föreslår att rökförbudet på allmänna badstränder i 1 mom. 6 punkten begränsas utifrån grundlagsutskottets utlåtande så att förbudet gäller från ingången av maj till utgången av september varje år.

95§. Register över detaljhandelstillstånd och anmälningar om partihandel. Enligt paragrafen är Valvira och kommunerna gemensamt personuppgiftsansvariga för registret över detaljhandelstillstånd och anmälningar om partihandel. Utskottet konstaterar att det av de föreslagna bestämmelserna inte framgår vilken av de gemensamt personuppgiftsansvariga som annars ansvarar för uppgifterna som personuppgiftsansvarig. Utskottet föreslår att momentet förtydligas i fråga om den personuppgiftsansvariges ansvar.

97§. Återkallande av detaljhandelstillstånd. Utskottet föreslår att 1 mom. 8 punkten kompletteras så att den också gäller röktillbehör som är avsedda för upphettning av tobaksprodukter, varvid bestämmelsen ligger i linje med de ändringar som gjorts i 71 § om förbud mot framläggande av röktillbehör.

110§. Förseelse vid marknadsföring av tobak. Utskottet föreslår 2 punkten kompletteras så att den också gäller röktillbehör som är avsedda för upphettning av tobaksprodukter, varvid bestämmelsen ligger i linje med de ändringar som gjorts i 71 § om förbud mot framläggande av röktillbehör.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna. Utskottet föreslår att övergångsbestämmelserna ändras så att det reserveras tillräckligt med tid för lagändringarna. Dessutom föreslår utskottet att det för ändringen av 65 § föreskrivs en övergångsperiod för att regleringen till denna del ska överensstämma med den övergångsperiod som föreslås för 58 §.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 141/2021 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av tobakslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i tobakslagen (549/2016) rubriken för 26 § samt 26 § 1 mom., 27 §, rubriken för 32 § samt 32 § 3 mom., 35 §, rubriken för 36 § samt 36 § 4 mom., 54, 58 och 65 §, 67 § 1 mom. 1 punk-

Betänkande ShUB 2/2022 rd

ten, 70 §, 71 § 1 mom., 72 §, 74 § 1 mom. 3 punkten, 74 § 3 mom., 78 § 2 mom., 94 § 3 mom., 95 §, 96 § 1 mom., 97 § 1 mom. 8 punkten, 106 §, 107 § 1 mom. 1 punkten, 110 § 2 punkten och 117 §,

av dem rubriken för 32 § samt 32 § 3 mom. sådana de lyder i lag 248/2019 och 95 och 97 § sådana de lyder i lag 1374/2016, samt

fogas till 32 §, sådan den lyder i lag 248/2019, nya 4 och 5 mom., till lagen en ny 35 a §, till 36 § nya 5 och 6 mom., till lagen nya 36 a, 36 b, 42 a och 52 a §, till 60 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1374/2016 och 248/2019, ett nytt 5 mom., till 74 § 1 mom. nya 4–6 punkter, till 90 § ett nytt 5 mom., till 91 § nya 4 och 5 mom. samt till lagen nya 92 a och 92 b § som följer:

26 §

Förhandsanmälan om elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare och nikotinfria vätskor för förångning

En tillverkare eller importör av elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare eller nikotinfria vätskor för förångning ska göra en anmälan till Valvira om en produkt som den avser att börja sälja eller på annat sätt överlåta till konsumenter. Anmälan ska göras senast sex månader innan produkten släpps ut på marknaden. På motsvarande sätt ska det också göras en anmälan för varje väsentlig ändring av produkten innan den ändrade produkten börjar säljas eller på annat sätt överlåtas till konsumenter.

27 §

Marknadsundersökningar och försäljningsvolym för elektroniska cigaretter, nikotinvätskor och nikotinfria vätskor för förångning

Tillverkaren eller importören av elektroniska cigaretter eller nikotinvätskor ska årligen till Valvira lämna

- 1) fullständiga uppgifter om försäljningsvolym, uppdelade på varumärke och sort,
- 2) uppgifter om preferenserna hos olika konsumentgrupper,
- 3) uppgifter om de sätt på vilket produkterna säljs,
- 4) sammanfattningar av marknadsundersökningar avseende det som avses i 1–3 punkten, med en översättning till engelska.

Vad som föreskrivs i 1 mom. 1 punkten gäller också nikotinfria vätskor för förångning.

32 §

Obligatorisk och tillåten märkning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. får på detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter anges tobaksprodukts produktnamn och tobaksproduktgrupp, tillverkarens eller importörens firma och kontaktuppgifter samt produktens förpackningsstorlek och streckkod så att detaljhan-

Betänkande ShUB 2/2022 rd

delsförpackningen i fråga om sin märkning inte skiljer sig från andra detaljhandelsförpackningar för samma tobaksproduktgrupp och så att märkningen inte främjar försäljningen av produkten.

Om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag, får detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter inte vara försedda med andra märkningar än de som avses i 1 och 3 mom.

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet får det utfärdas närmare bestämmelser om

1) text, bilder, teckensnitt, teckengrad, färg, ram, storlek, placering, alternering, fastsättning, skydd mot skador och andra specifikationer för de märkningar som avses i 1 mom. 1 punkten,

2) placering av och märkning med en sådan unik identitetsmärkning som avses i 1 mom. 2 punkten, de uppgifter som ska anges med hjälp av identitetsmärkningen samt vilka uppgifter som ska ingå i identitetsmärkningen och vilka uppgifter som ska vara tillgängliga elektroniskt med hjälp av identitetsmärkningen,

3) placering av och märkning med den säkerhetsmärkning som avses i 1 mom. 2 punkten samt tekniska standarder för säkerhetsmärkningen och deras eventuella alternering,

4) skyldigheterna som gäller oberoendet för leverantörer av äkthetsdetaljer enligt 2 mom.,

5) teckensnitt, teckengrad, färg, yta, placering och andra specifikationer för de märkningar som avses i 3 mom. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet får det även föreskrivas om undantag från kravet på enhetlighet enligt 3 mom. i fråga om specifikationer för märkningarna, förutsatt att det rör sig om mindre undantag som inte främjar försäljning av produkten.

35 §

Utformningen i övrigt av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter

En detaljhandelsförpackning för en tobaksprodukt får inte i fråga om form, färg, material, omslag eller annan utformning skilja sig från andra detaljhandelsförpackningar för samma tobaksproduktgrupp, och försäljningen av produkten får inte främjas genom detaljhandelsförpackningens utformning.

Närmare bestämmelser om form, färg, material, omslag och annan utformning som är tillåtna i fråga om detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter samt om öppningsmekanismen och andra egenskaper utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet får det även föreskrivas om undantag från kravet på enhetlighet enligt 1 mom. i fråga om detaljhandelsförpackningars utformning och andra egenskaper, förutsatt att det rör sig om mindre undantag som inte främjar försäljning av produkten.

35 a §

Utformningen av cigaretter

En cigarett får inte i fråga om form, färg, yta, färg på cigarettfiltret eller annan utformning skilja sig från andra cigaretter, och försäljningen av produkten får inte främjas genom cigarettens utformning.

På en cigarett får produktens produktnamn märkas så att märkningen inte skiljer sig från motsvarande märkningar på andra cigaretter och så att den inte främjar försäljningen av produkten. Cigaretter får inte vara försedda med andra märkningar.

Betänkande ShUB 2/2022 rd

Närmare bestämmelser om form, färg, yta, färg på cigarettfiltret och annan utformning som är tillåtna i fråga om cigaretter samt om teckensnitt och teckengrad, färg, yta, placering och andra specifikationer för den märkning som avses i 2 mom. utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet får det även föreskrivas om undantag från kravet på enhetlighet enligt 1 mom. i fråga om cigaretternas utformning och specifikationer för den märkning som avses i 2 mom., förutsatt att det rör sig om mindre undantag som inte främjar försäljningen av produkten.

36 §

Obligatorisk och tillåten märkning av detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

På detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får produktens produktnamn, tillverkarens eller importörens firma och kontaktuppgifter samt produktens förpackningsstorlek, smak, tillverkningsdatum och streckkod anges så att detaljhandelsförpackningen i fråga om sin märkning inte skiljer sig från andra detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare och så att märkningen inte främjar försäljningen av produkten.

Om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag, får detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare inte vara försedda med andra märkningar än de som avses i 1 och 4 mom.

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet får det utfärdas närmare bestämmelser om

- 1) text, teckensnitt, teckengrad, färg, storlek, placering och andra specifikationer för de hälsovarningar som avses i 1 mom. 5 punkten,
- 2) informationen i den bipacksedel som avses i 1 mom. 6 punkten,
- 3) teckensnitt, teckengrad, färg, yta, placering och andra specifikationer för de märkningar som avses i 5 mom. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet får det även föreskrivas om undantag från kravet på enhetlighet enligt 4 mom. i fråga om specifikationer för märkningarna, förutsatt att det rör sig om mindre undantag som inte främjar försäljning av produkten.

36 a §

Utformningen i övrigt av detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare

En detaljhandelsförpackning för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare får inte i fråga om form, färg, material eller annan utformning skilja sig från andra detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter eller påfyllningsbehållare, och försäljningen av produkten får inte främjas genom detaljhandelsförpackningens utformning.

Närmare bestämmelser om former, färger, material och annan utformning som är tillåtna i fråga om detaljhandelsförpackningar för elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet får det även föreskrivas om undantag från kravet på enhetlighet enligt 1 mom. i

Betänkande ShUB 2/2022 rd

fråga om utformningen av detaljhandelsförpackningar, förutsatt att det rör sig om mindre undantag som inte främjar försäljning av produkten.

36 b §

Utformningen av påfyllningsbehållare och nikotinvätskans utseende

En påfyllningsbehållare får inte i fråga om form, färg, yta, färg på etiketten eller annan utformning skilja sig från andra påfyllningsbehållare, och försäljningen av produkten får inte främjas genom påfyllningsbehållarens utformning.

Påfyllningsbehållare får märkas med nikotinvätskans produktnamn, tillverkarens eller importörens firma och kontaktuppgifter samt produktens förpackningsstorlek, smak och tillverkningsdatum så att märkningarna inte skiljer sig från motsvarande märkningar på andra påfyllningsbehållare och så att försäljningen av produkten inte främjas genom märkningarna. Påfyllningsbehållare får inte förses med andra märkningar, med undantag för de märkningar som avses i 37 §.

Nikotinvätska får inte i fråga om färg skilja sig från andra nikotinvätskor, och försäljningen av produkten får inte främjas genom vätskans färg.

Närmare bestämmelser om form, färg, yta, färg på etiketten och annan utformning som är tillåtna i fråga om påfyllningsbehållare och om teckensnitt, teckengrad, färg, yta, placering och andra specifikationer för de märkningar som avses i 2 mom. samt om den tillåtna färgen på nikotinvätska utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet får det även föreskrivas om undantag från kravet på enhetlighet enligt 1—3 mom. i fråga om märkningar och utformning i övrigt av påfyllningsbehållare samt färgen på nikotinvätska, förutsatt att det rör sig om mindre undantag som inte främjar försäljning av produkten.

42 a §

Avaktivering av identifieringskoden för ekonomiska aktörer

En i artikel 3.1 i kommissionens förordning om spårbarhet avsedd id-utfärdare får på begäran av Tullen eller Valvira avaktivera en i artikel 15 i den förordningen avsedd identifieringskod för ekonomiska aktörer, om en i artikel 2.2 i den förordningen om spårbarhet avsedd ekonomisk aktör

1) försummar sin skyldighet enligt artikel 14.5 i den förordningen att utan dröjsmål underrätta id-utfärdaren om eventuella ändringar i de uppgifter som lämnats i den ursprungliga ansökningsblanketten samt om ett eventuellt upphörande av verksamheten på det sätt som föreskrivs,

2) säljer eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter vars detaljhandelsförpackningar saknar en sådan unik identitetsmärkning eller säkerhetsmärkning som avses i 32 § 1 mom. 2 punkten, eller

3) säljer eller på annat sätt överlåter rökfria tobaksprodukter i strid med 51 §.

Betänkande ShUB 2/2022 rd

52 a §

Förbud mot försäljning av produkter avsedda för smaksättning av tobaksprodukter

Till konsumenter får inte säljas eller på annat sätt överlåtas produkter vars syfte är att i en tobaksprodukt skapa en karakteristisk doft eller smak.

54 §

Plan för egenkontroll

En näringsidkare som säljer tobaksprodukter, tobakssurrogat, rökstillbehör, elektroniska cigaretter eller nikotinvätska ska på egen bekostnad göra upp och genomföra en plan för egenkontroll för att följa förbuden enligt 53 § 1 och 2 mom. samt för att säkerställa att de anmälningar som avses i denna lag har gjorts om produkterna och att detaljhandelsförpackningarna för produkterna överensstämmer med kraven i denna lag. Närmare bestämmelser om uppgörandet av planen samt planens innehåll och genomförande får utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

58 §

Förbud mot distansförsäljning

Gränsöverskridande distansförsäljning av tobaksprodukter, elektroniska cigaretter, nikotinvätskor och örtprodukter för rökning är förbjuden. Inte heller en näringsidkare som är etablerad i Finland får sälja eller på annat sätt överlåta sådana produkter till konsumenter med hjälp av ett sådant medel för distanskommunikation som avses i 6 kap. 7 § 2 mom. i konsumentskyddslagen (38/1978).

60 §

Begränsningar i partihandel

En partiförsäljare har rätt att av Valvira för säkerställande av sina skyldigheter enligt 1 och 2 mom. få nödvändiga uppgifter om innehavare av detaljhandelstillstånd och näringsidkare som gjort en anmälan om partihandel samt att behandla dessa uppgifter.

65 §

Förbud mot införsel med hjälp av ett medel för distanskommunikation

En privatperson får inte från en näringsidkare skaffa eller ta emot tobaksprodukter, elektroniska cigaretter, nikotinvätskor eller örtprodukter för rökning per post, som varutransport eller på något annat sätt från andra länder.

Betänkande ShUB 2/2022 rd

67 §

Kvantitativa begränsningar för resandeförsel

En privatperson får inte

1) när det gäller tobaksprodukter vars detaljhandelsförpackningar är märkta på ett sätt som avviker från 32 § 1 mom. 1 punkten i landet föra in mer än 200 cigaretter, 50 cigarrer, 100 cigariller och 250 gram rulltobak, piptobak eller tobak för vattenpipa samt mer än 200 dosenheter andra tobaksprodukter eller 250 gram andra tobaksprodukter i lösvikt,

70 §

Förbud mot prisgottgörelse

En näringsidkare får inte i detaljhandel för priset på tobaksprodukter, tobakssurrogat, röktilbehör, tobaksimitationer, elektroniska cigaretter eller nikotinvätska erbjuda eller betala en gottgörelse som bestäms enligt köp av nämnda produkter eller andra konsumtionsnyttigheter och tjänster.

71 §

Förbud mot framläggande

Tobaksprodukter, tobakssurrogat, elektroniska cigaretter, nikotinvätskor eller röktilbehör som är avsedda för upphettning av tobaksprodukter, eller dessa produkters varumärken, får inte hållas synliga i detaljhandel med tobaksprodukter, tobakssurrogat, röktilbehör, tobaksimitationer, elektroniska cigaretter eller nikotinvätskor.

72 § (Ny)

Varukatalog och förteckning

Trots vad som föreskrivs i 68 och 71 § får en detaljförsäljare på begäran av köparen visa honom eller henne en tryckt varukatalog med bilder på de produkter som säljs på försäljningsstället eller på deras detaljhandelsförpackningar. **Också varumärket för en produkt får finnas i varukatalogen.** Detaljförsäljaren får också på begäran av köparen ge honom eller henne en tryckt förteckning över produkterna och deras priser. Närmare bestämmelser om varukatalogens och förteckningens form, innehåll och utformning får utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet.

Betänkande ShUB 2/2022 rd

74 §

Allmänna rökförbud

Tobaksrökning är förbjuden

3) på utomhusområden vid daghem eller läroanstalter som ger förskoleundervisning, grundläggande utbildning, yrkesutbildning eller gymnasieutbildning,

4) på utomhuslekplatser för vilka det ska upprättas ett säkerhetsdokument enligt 7 § i konsument säkerhetslagen (920/2011),

5) på sådana utomhusområden vid inrättningar där vård meddelas med stöd av barnskyddslagen eller mentalvårdslagen som är avsedda för personer som inte fyllt 18 år,

6) på allmänna badstränder från ingången av maj till utgången av september; med allmän badstrand avses en badstrand där den kommunala hälsoskyddsmyndigheten förväntar sig att ett stort antal människor badar och om vilken det ska göras en anmälan enligt 13 § 1 mom. 2 punkten i hälsoskyddslagen (763/1994).

Rökfria tobaksprodukter får inte användas i lokaler eller på utomhusområden som används av daghem eller läroanstalter som ger förskoleundervisning, grundläggande utbildning, yrkesutbildning eller gymnasieutbildning och inte heller på utomhuslekplatser.

78 §

Rökförbud i bostadssammanslutningar

En bostadssammanslutning får förbjuda tobaksrökning på gemensamma utomhusområden som den innehar.

90 §

Avgifter för behandling av ansökningar och anmälningar

Produkten får inte släppas ut på marknaden förrän den avgift som avses i 3 mom. 3 punkten har betalats.

91 §

Avgifter för övervakningen enligt tobakslagen

För att täcka de kostnader som övervakningen enligt denna lag orsakar tar Valvira årligen ut en övervakningsavgift hos tillverkare och importörer av tobaksprodukter, nikotinvätskor och nikotinfria vätskor för förångning. Övervakningsavgiften bildas enligt följande på basis av de försälj-

Betänkande ShUB 2/2022 rd

ningsvolymen som tillverkaren eller importören under det föregående kalenderåret har rapporterat till Valvira med stöd av 16 och 27 §:

- 1) cigaretter: 0,001 euro per styck,
- 2) cigarrer: 0,02 euro per styck,
- 3) cigariller: 0,001 euro per styck,
- 4) andra än i 1—3 punkten avsedda tobaksprodukter: 1,7 euro per kilogram,
- 5) nikotinvätskor och nikotinfria vätskor för förångning: 0,01 euro per milliliter.

Den övervakningsavgift som avses i 4 mom. är dock minst 300 euro och högst 70 000 euro per tillverkare eller importör.

92 a §

Rättelse av övervakningsavgift till den avgiftsskyldiges fördel

Om den avgiftsskyldige på grund av ett fel har påförts en för stor övervakningsavgift ska avgiftsbeslutet rättas, om inte saken har avgjorts genom beslut med anledning av besvär. Rättelse till den avgiftsskyldiges fördel kan göras inom tre år från ingången av kalenderåret efter det år då avgiften påfördes.

92 b §

Rättelse av övervakningsavgift till avgiftsmottagarens fördel

Om den avgiftsskyldige, på grund av ett räknefel eller ett motsvarande misstag eller på grund av att saken till någon del inte har utretts, inte har påförts övervakningsavgift eller en del av avgiften oberoende av den avgiftsskyldige, ska avgiftsbeslutet rättas, om inte saken har avgjorts genom beslut med anledning av besvär. Rättelse till avgiftsmottagarens fördel kan göras inom ett år från ingången av kalenderåret efter det år då avgiften påfördes eller borde ha påförts.

94 §

Registrering och offentliggörande av uppgifter om produkttillsyn

Med avvikelse från 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) ska namnet på en sådan fysisk person som avses i 26 § 2 mom. 1 punkten i denna lag offentliggöras som sådant när uppgifter görs tillgängliga i enlighet med 2 mom. i denna paragraf.

95 §

Register över detaljhandelstillstånd och anmälningar om partihandel

För behandling, övervakning, styrning och utvecklande av övervakningen samt statistikföring av tillstånds- och anmälningsärenden för Valvira och kommunerna ett register över näringsidkare

- 1) som har beviljats tillstånd enligt 44 § eller som har ansökt om ett sådant tillstånd,

Betänkande ShUB 2/2022 rd

2) som har gjort en anmälan enligt 48–50 §.

Följande uppgifter ska registreras:

1) sökandens eller anmälarens namn, firma och kontaktuppgifter i Finland, personbeteckning eller företags- och organisationsnummer samt adressen till försäljningsstället för produkterna,

2) tillstånds- eller anmälningsnummer, uppgifter om verksamhet och egenkontroll för vilka det har beviljats tillstånd eller gjorts anmälan samt om brott mot denna lag och om överträdelse av bestämmelser, föreskrifter och förbud som har utfärdats med stöd av den och uppgifter om påföljderna för dessa samt uppgifter om tillståndsmyndigheternas inspektioner och resultaten av dessa,

3) andra än i 1 och 2 punkten avsedda uppgifter som behövs för handläggning, övervakning och statistikföring av tillstånds- och anmälningsärenden.

Valvira och kommunerna är gemensamt personuppgiftsansvariga enligt artikel 26 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), nedan *dataskyddsförordningen*. Kommunen svarar för att de uppgifter som avses i 2 mom. förs in i registret och för att uppgifterna är riktiga. Valvira svarar för att registrets datasystem fungerar, upprätthålls och utvecklas, för uppgifternas tillgänglighet, integritet, förvaring och utplåning och för den personuppgiftsansvariges övriga skyldigheter enligt dataskyddsförordningen. Valvira är en sådan kontaktpunkt för de registrerade som avses i artikel 26.1 i dataskyddsförordningen, om en registrerads begäran gäller försäljningsställen inom flera än en kommuns område. Kommunen svarar för att de uppgifter som avses i 2 mom. förs in i registret och är den kontaktpunkt för de registrerade som avses i artikel 26.1 i dataskyddsförordningen, om en registrerads begäran gäller ett försäljningsställe inom kommunens område.

Med avvikelse från 16 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet får tillståndshavarens och anmälarens namn, tillstånds- och anmälningsnummer och för allmänt bruk avsedda adress- och kontaktuppgifter offentliggöras som sådana i registret på ett sådant sätt att de bara är tillgängliga via enskilda sökningar med tillståndshavarens eller anmälarens namn, företags- och organisationsnummer, tillstånds- eller anmälningsnummer eller försäljningsställets namn som sökvillkor. Uppgifter om näringsidkaren bevaras i registret i fem år efter det att försäljningen upphört eller detaljhandelstillståndet återkallats.

96 §

Förbud och ålägganden som meddelas av kommunen

Om kommunen i sin tillsynsuppgift inom sitt område upptäcker verksamhet som strider mot denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den eller mot ålägganden som kommunen meddelat, kan kommunen förbjuda denna verksamhet eller bestämma att verksamheten ska rättas till så att den överensstämmer med denna lag.

Betänkande ShUB 2/2022 rd

97 § (Ny)

Återkallande av detaljhandelstillstånd

Kommunen får återkalla ett i 44 § avsett eller ett med stöd av den gamla tobakslagen beviljat detaljhandelstillstånd för minst en vecka och högst sex månader, om innehavaren av detaljhandelstillståndet, trots att kommunen eller en annan tillsynsmyndighet gett en skriftlig varning eller trots en straffrättslig påföljd

8) i strid med 71 § håller tobaksprodukter, tobakssurrogat, elektroniska cigaretter, nikotin-
vätskor eller röktilbehör som är avsedda för upphettning av tobaksprodukter eller de nämnda
produkternas varumärken synliga på försäljningsstället.

106 §

Sökande av ändring i beslut av Valvira och kommunen

Omprövning av en övervakningsavgift som avses i 91 § får begäras hos den myndighet som påfört avgiften. Begäran om omprövning ska framställas inom tre år från ingången av kalenderåret efter det år då övervakningsavgiften påfördes, dock senast 60 dagar från delfäendet av beslutet. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen.

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). Bestämmelser om sökande av ändring i marknadsrättsliga ärenden finns dock i 107 § i denna lag och bestämmelser om sökande av ändring i beslut som gäller tillsynsplaner enligt 84 § och de taxor som avses i 90 och 91 § finns i kommunallagen (410/2015).

107 §

Sökande av ändring i marknadsrättsliga ärenden

Följande beslut får inte överklagas genom besvär:

1) ett av Valvira eller en kommun meddelat beslut om förbud eller annat beslut som grundar sig på marknadsföring i strid med 68 § eller på att detaljhandelsförpackningen för en tobaksprodukt, elektronisk cigarett, påfyllningsbehållare, nikotinvätska, nikotinfri vätska för förångning eller örtprodukt för rökning, eller själva produkten, strider mot bestämmelserna i 5 kap.,

110 § (Ny)

Förseelse vid marknadsföring av tobak

Den som beställer och den som utför en marknadsföringsåtgärd och anställda hos dem som uppsåtligen

Betänkande ShUB 2/2022 rd

i strid med 71 § håller tobaksprodukter, tobakssurrogat, elektroniska cigaretter, nikotinvätskor eller rökstillbehör som är avsedda för upphettning av tobaksprodukter eller de nämnda produkternas varumärken synliga i detaljhandel

ska för förseelse vid marknadsföring av tobak dömas till böter.

117 §

Ytterförpackningar

Vad som i denna lag föreskrivs om detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter, örtprodukter för rökning, elektroniska cigaretter, påfyllningsbehållare och nikotinfri vätska för förångning gäller även eventuella ytterförpackningar, med undantag för 32 § 1 mom. 2 punkten, 34 och 35 § samt 6 kap.

Denna lag träder i kraft den 20 . Rubriken för 32 §, 32 § 3–5 mom., 35 och 35 a §, rubriken för 36 §, 36 § 4–6 mom. samt 36 a och 36 b § träder dock i kraft först den 1 maj 2023.

Vad som i 58 § föreskrivs om försäljning och annan överlåtelse till konsumenten av örtprodukter för rökning med hjälp av ett sådant medel för distanskommunikation som avses i 6 kap. 7 § 2 mom. i konsumentskyddslagen och vad som i 65 § föreskrivs om förbud mot införsel av en sådan produkt med hjälp av ett medel för distanskommunikation tillämpas från och med den 1 november 2022.

I fråga om sådan nikotinfri vätska för förångning som lagligen har sålts eller på annat sätt överlåtit till konsumenter i Finland före ikraftträdandet av denna lag ska anmälan enligt 26 § göras senast den 31 oktober 2022.

Tillverkare och importörer av nikotinfri vätska för förångning ska första gången lämna de uppgifter som avses i 27 § till Valvira år 2023.

En produkt vars syfte är att i en tobaksprodukt skapa en karakteristisk doft eller smak får trots 52 a § säljas och på annat sätt överlåtas till konsumenter till utgången av april 2023, om produkterna har tillverkats eller övergått till fri omsättning före ikraftträdandet av denna lag.

En näringsidkare som säljer tobaksprodukter, tobakssurrogat, rökstillbehör, elektroniska cigaretter eller nikotinvätskor ska uppdatera sin plan för egenkontroll i enlighet med 54 § före utgången av april 2023.

Övervakningsavgift enligt 91 § 4 och 5 mom. tas inte ut år 2022, om tillverkaren eller importören på det sätt som föreskrivs med stöd av 21 § 3 mom. eller 30 § 3 mom. meddelar att tillverkaren eller importören kommer att dra tillbaka produkten från marknaden senast den 20 september 2022.

Betänkande ShUB 2/2022 rd

Helsingfors 2.3.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Markus Lohi cent
vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Pekka Aittakumpu cent
medlem Kim Berg sd
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Pia Kauma saml
medlem Anneli Kiljunen sd
medlem Noora Koponen gröna
medlem Terhi Koulumies saml
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Heidi Viljanen sd
medlem Sofia Virta gröna.

Sekreterare var

utskottsråd Päivi Salo.

Betänkande ShUB 2/2022 rd Reservation /saml

Reservation

Motivering

Finland måste vidta mer verkningsfulla åtgärder för att uppnå ett rökfritt och nikotinfritt Finland. Målet för det rökfria nätverket Finland 2030 har varit att användningen av tobak och nikotinprodukter ska upphöra i Finland före 2030. Tyvärr kommer denna otillräckliga regeringsproposition inte att leda till det. Samlingspartiet anser det beklagligt att viktiga förslag från arbetsgruppen för utveckling av tobaks- och nikotinpolitiken (2018) inte har beaktats tillräckligt. Rökning är utan tvekan en betydande faktor som orsakar sjukdom och förtida dödlighet såväl i Finland som i världen. Ett av de viktigaste målen i den europeiska cancerbekämpningsplanen från 2021 är att uppnå en rökfri generation i Europa senast 2040. Regeringens proposition är ett gynnsamt steg med tanke på folkhälsan, men för att målet med tobakslagen ska nås och för att befolkningen ska kunna skyddas mot sanitära olägenheter av tobak behövs det uppenbara tilläggsåtgärder. Fler åtgärder måste vidtas särskilt för att förebygga att unga vuxna börjar röka.

Åldersgräns

Många provar på tobak och börjar röka före 20 års ålder.

Hjärnans utveckling fortgår över 20 års ålder och ungdomar är därför särskilt känsliga för effekterna av nikotin. Det är ytterst viktigt att minska tillgången till tobaks- och nikotinprodukter för ungdomar. Trots att rökningen bland unga har minskat betydligt sedan millennieskiftet och de som provar på rökning är äldre än förr, har var tredje elev i årskurs 8—9 i högstadiet provat på rökning 2021. Totalt 43 procent av gymnasisterna och 67 procent av de studerande vid yrkesläroanstalter hade provat minst en produkt som omfattas av tobakslagen. Siffrorna är alltför höga bland de unga.

Också i Förenta staterna steg åldersgränsen för köp av tobaksprodukter till 21 år vid utgången av 2019. Motsvarande begränsningar diskuteras också på annat håll, såsom i Storbritannien och Norge, där man vill ha en åldersgräns på 25 år för e-cigarett. Av dem som besvarade den opinionsundersökning som ASH genomförde 2021 (N=1685) understödde 67 procent en åldersgräns på 20 år för köp av tobaks- och nikotinprodukter.

Undersökningar visar att en högre åldersgräns minskar tillgången på tobak för minderåriga på olika sätt.

Det försvårar särskilt de ungas inköpsförsök i detaljhandelsbutiker och även anskaffningen genom förmedling, när langarna måste vara äldre än tidigare. Försök med tobaks- och nikotinprodukter blir mer osannolika med stigande ålder.

Samlingspartiet anser det motiverat att åldersgränsen för försäljning (53 och 109 §), införsel (62 §) och innehav (118 §) höjs till 20 år i enlighet med förslaget från arbetsgruppen för utveckling av tobaks- och nikotinpolitiken.

Betänkande ShUB 2/2022 rd Reservation /saml

Rökförbud

Ingen bör mot sin vilja bli utsatt för rök från tobak och därmed för skadliga ämnen. Fler rökfria miljöer är därför en central åtgärd. Samlingspartiet anser att det är viktigt att rökförbud utsträcks till friluftsområden och badstränder som är avsedda för barn. Samlingspartiet anser dock att det är en brist att rökförbudet inte har utsträckts i tillräckligt stor omfattning och till livligt trafikerade områden, såsom busshållplatser, järnvägsplattformar och i omedelbar närhet av både sjukhus och verksamhetsställen inom social- och hälsovården. Barn, unga och sjuka personer måste tillerkännas rätten till en rökfri miljö. **Samlingspartiet anser dessutom att det är nödvändigt att det i lagen också tas in ett rökförbud på busshållplatser och perronger samt i omedelbar närhet av social- och hälsovård. Det är motiverat att ett fullständigt rökförbud också finns i lokaler som används för familjedagvård.**

Obligatorisk och tillåten märkning av detaljhandelsförpackningar för tobaksprodukter

Bestämmelserna om enhetliga detaljhandelsförpackningar är viktiga. Samlingspartiet vill uttala sitt stöd för att märkningarna på förpackningar enligt lagförslaget görs enhetliga och förpackningarna görs mindre attraktiva.

Balkongrökning

Passiv rökning orsakar sanitära olägenheter, och den nuvarande regleringen tryggar inte tillräckligt rätten till frisk andningsluft i bostadssammanslutningar. Enligt en enkät som genomfördes av Taloustutkimus 2020 berättade cirka hälften (49 %) av dem som bor i höghus om tobaksrök som kommer in i bostaden eller till balkongen. När siffran ställs i relation till 1,7 miljoner personer som bor i flervåningshus, framgår det att exponeringen gäller över 800 000 personer som bor i flervåningshus. Det handlar alltså inte bara om ett problem för en liten grupp. I den fortsatta utvecklingen av tobakslagen bör det göras lättare att förbjuda tobaksrökning i en bostad, på en balkong eller exempelvis på gården till en radhuslägenhet som den boende besitter. **Samlingspartiet anser det vara nödvändigt att regeringen överlämnar en proposition till riksdagen som gör det möjligt för bostadsaktiebolag att meddela rökförbud genom majoritetsbeslut. För detta har Samlingspartiet ett separat förslag till uttalande.**

En höjd åldersgräns för tobaksprodukter samt både begränsning av rökningen och insatser för ett rökstopp kommer i framtiden att ge kostnadsbesparingar i och med att befolkningens sjukfrekvens och vårdbehov minskar. Det klokaste sättet att stävja kostnadsökningen inom social- och hälsovården är att öka de förebyggande åtgärdernas genomslag. De största investeringarna och de tyngsta åtgärderna måste inriktas på att främja hälsan. Rökfrihet och nikotinfrihet är centrala faktorer när vi bygger upp ett hälsosammare Finland.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslaget med ändringar (Reservationens ändringsförslag)

Betänkande ShUB 2/2022 rd
Reservation /saml

att riksdagen godkänner ett uttalande (Reservationens förslag till uttalande).

Reservationens ändringsförslag

Lag

om ändring av tobakslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i tobakslagen(549/2016) 26 § rubriken och 1 mom., 27 §, 32 § rubriken och 3 mom., 35 §, 36 § rubriken och 4 mom., 53 § 1 och 2 mom., 54, 58, 62 och 65 §, 67 § 1 mom. 1 punkten, 70 §, 71 § 1 mom., 72 §, 74 § 1 mom. 3 punkten och 3 mom., 78 § 2 mom., 94 § 3 mom., 95 och 96 §, 97 § 1 mom. 8 punkten, 106 §, 107 § 1 mom. 1 punkten, 109 §, 110 § 2 punkten samt 117 och 118 §,

av dem rubriken för 32 § samt 32 § 3 mom. sådana de lyder i lag 248/2019 och 95, 97 och 109 § sådan den lyder i lag 1374/2016, samt

fogas till 32 §, sådan den lyder i lag 248/2019, nya 4 och 5 mom., till lagen en ny 35 a §, till 36 § nya 5 och 6 mom., till lagen nya 36 a, 36 b, 42 a och 52 a §, till 60 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1374/2016 och 248/2019, ett nytt 5 mom., till 74 § 1 mom. nya 4—8 punkter, till 90 § ett nytt 5 mom., till 91 § nya 4 och 5 mom. samt till lagen nya 92 a och 92 b § som följer:

26, 27, 32, 35, 35 a, 36, 36 a, 36 b, 42 a § och 52 a

(Som i ShUB)

53 § (Ny)

Förbud mot försäljning till minderåriga

Tobaksprodukter och nikotinvätskor får inte säljas eller på annat sätt överlåtas eller förmedlas till den som inte har fyllt 20 år.

Tobakssurrogat, röktilbehör och elektroniska cigaretter får inte i näringsverksamhet säljas eller på annat sätt överlåtas till den som inte har fyllt 20 år.

54, 58 och 60 §

(Som i ShUB)

62 § (Ny)

Införsselförbud som gäller för minderåriga

Den som inte har fyllt 20 år får inte föra in tobaksprodukter eller nikotinvätska i landet.

Betänkande ShUB 2/2022 rd
Reservation /saml

65, 67, 70—72 §

(Som i ShUB)

74 §

Allmänna rökförbud

Tobaksrökning är förbjuden

(3—5 punkten som i ShUB)

6) på allmänna badstränder från ingången av maj till utgången av september; med allmän badstrand avses en badstrand där den kommunala hälsoskyddsmyndigheten förväntar sig att ett stort antal människor badar och om vilken det ska göras en anmälan enligt 13 § 1 mom. 2 punkten i hälsoskyddslagen (763/1994),

7) i omedelbar närhet av social- och hälsovårdsenheter, på busshållplatser och på tågplattformar, (Ny)

8) i lokaler som används för familjedagvård. (Ny)

(3 mom. som i ShUB)

78, 90, 91, 92 a, 92 b, 94—96 §

(Som i ShUB)

97 §

Återkallande av detaljhandelstillstånd

Kommunen får återkalla ett i 44 § avsett eller ett med stöd av den gamla tobakslagen beviljat detaljhandelstillstånd för minst en vecka och högst sex månader, om innehavaren av detaljhandelstillståndet, trots att kommunen eller en annan tillsynsmyndighet gett en skriftlig varning eller trots en straffrättslig påföljd

4) i strid med 53 § säljer eller på annat sätt överlåter tobaksprodukter, tobakssurrogat, röktilbehör, elektroniska cigaretter eller nikotinvätskor till en person som inte har fyllt 20 år eller i strid med 56 § tillåter en person som inte har fyllt 18 år att sälja eller på annat sätt överlåta nämnda produkter, (Ny)

(8 punkten som i ShUB)

106 och 107 §

(Som i ShUB)

Betänkande ShUB 2/2022 rd
Reservation /saml

109 § (Ny)

Brott vid försäljning av tobak

Den som uppsåtligt
1) i strid med 53 § 1 mom. säljer eller på annat sätt mot ersättning överlåter eller förmedlar tobaksprodukter eller nikotinvätska till någon som inte har fyllt 20 år,

110 och 117 §

(Som i ShUB)

118 § (Ny)

Förbud mot innehav

Den som inte har fyllt 20 år får inte inneha tobaksprodukter eller nikotinvätska.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

(Som i ShUB)

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen överlämnar en proposition till riksdagen som gör det möjligt för bostadsaktiebolag att meddela rökförbud genom majoritetsbeslut.

Helsingfors 2.3.2022

Mia Laiho saml
Terhi Koulumies saml